

Рік VII.

Р. 1898 кн. V.

Т. XXV.

ЗАПИСКИ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

виходять у Львові що два місяці під редакцією

МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО.

MITTHEILUNGEN

DER ŠEWČENKO-GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN IN LEMBERG

REDIGIRT VON

MICHAEL HRUŠEWŠKYJ

VII Jahrgang.

1898, V B.

B. XXV.

Накладом Наукового Товариства імени Шевченка.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

ЗМІСТ XXV ТОМУ.

1. Молотовське срібло, археологічна замітка М. Грушевського (з 1 фототипією і малюнками в тексті) . . . . . с. 1—6
2. Причинки до зносин Петра Дорошенка з Польщею в 1670—2 р., написав Олег Целевич с. 1—26
3. 1 і 2 падолиста 1848 р. у Львові (урядове справозданне), подав Юліян Левицький . . . с. 1—43
4. Ювілей українсько-руської літератури . . . с. 1—1
5. Miscellanea: а) Продажа „попівства“ в с. Скопові 1592 р., под. М. Зубрицький; б) Надання магдебурського права містечку Дідову (в Київщині), 1596 р., под. М. Грушевський; в) Граничний став, епізод із 1805 року, под. Др. І. Франко . . . . . с. 1—12
6. Наукова Хроніка: а) Огляд часописей за 1897 р. — часописи видавані на російській Україні; б) Огляд західно-європейської літератури по культурній і політичній історії, історії літератури та штуки в 1897 р., подає Др. М. К ор дуба (кінець) . . . . . с. 1—80
7. Бібліографія (рецензії й справоздання), зміст на с. 53) . . . . . с. 1—54
8. З Товариства (май—серпень 1898 р.) . . . с. 1—4

Сей том виходить в збільшенім обсягу, бо в нього увійшла Наукова хроніка, полишена з попереднього тому.

Inhalt des XXV Bandes.

1. Silberfund von Molotiw (Ost-Galizien), eine archeologische Notiz von M. Hrušewský . . . . . S. 1—6
2. Beiträge zur Geschichte der Beziehungen zwischen Peter Dorošenko und Polen in den J. 1670—72, von O. Celewyc . . . . . 1—26
3. 1 und 2 November 1848 in Lemberg (ein offizieller Bericht), mitgeth. von I. Lewyc . . . . . 1—43
4. Jubiläum der ukrainisch-russischen Literatur . . . . . 1—1
5. Miscellanea . . . . . 1—12
6. Wissenschaftliche Chronik: а) Übersicht der Zeitschriften für das Jahr 1897: In der Ukraine herausgegebene Zeitschriften; б) Übersicht der wissenschaftlichen Literatur auf dem Gebiete politischer, Kultur-, Literatur- und Kunstgeschichte im J. 1897, von Dr. M. Korduba (Schluss) . . . . . 1—80
7. Bibliographie . . . . . 1—54
8. Bericht über die Thätigkeit der Gesellschaft (Mai—August 1898) . . . . . 1—4

Inhalt voriger Bände siehe letzte Seiten des Buches.

Рік VII.

Р. 1898 кн. V.

Т. XXV.

ЗАПИСКИ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

виходять у Львові що два місяці під редакцією

МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО.

MITTHEILUNGEN

DER ŠEWČENKO-GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN IN LEMBERG

REDIGIRT VON

MICHAEL HRUŠEWŠKYJ

VII Jahrgang.

1898, V B.

B. XXV.

Накладом Наукового Товариства імени Шевченка.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

Дрогобича), де в могилі знайдено теж останки огнища, багато орнаментованого черепа й кам'яні знаряди. Друга розвідка тогож автора присвячена похоронним урнам в над устя Сяну (коло Тарноберега і Розвадова).

М. Г.

В етнографічному відділі уміщено чотири статі.

1. Nieznany wiersz Stanisława Trembeckiego p. t. Pieśń dla chłopów Krakowskich przez Wisłę przepływających 7 7bri 1778. Wydał Ignacy Shein, ст. 1—4. Про літературну вартість цього вірша не буду говорити; в кожному разі коли вона є, то лишень дуже маленька, бо ані будова вірша, ані зміст, ані тенденція не визначають ся нічим таким, що заслуговувало би на більшу увагу. Та яким чином сей вірш надруковано між етнографічними материялами — не розумію; він жеж не має ніякої спільности з етнографією.

2. Zagadki Białoruskie. Zebrał Leon Wasilewski, ст. 5—13. Загадок тих не багато, бо лишень 128 і то записаних аж в пяти повітах. І не нові вони; многі знані вже з других збірників. Деякі між ними навіть повторюють ся пр. 24, 70, 116, 9, 53. А про те визначають ся вони одною дуже важною прикметою, яку у російських та польських етнографів лише дуже рідко можна подібати, докладним записом виговору. З того огляду належить жалувати, що д. Васілевський зібрав лиш таку малу збірку.

3. Bajki (skazki, kazki) ze wsi Jurkowszczyzny (powiatu Zwiahelskiego, gubernii wołyńskiej). Zebrała Zofia Rokossowska, ст. 14—118. Уже навіть і з самого наголовку можна пізнати, що етнографія у д. Рокосовської не наука, а забавка. Слова мої, думаю, потвердять страшенна мішанина термінології устних, народних оповідань, записаних д. Рокосовскою. У неї все одно: казка, байка, легенда і т. д. З того видно, що вона тих термінів зовсім не розуміє і ріжниць між назвами: байка, легенда і т. д. не знає. Наслідком того називає вона без пардону новелю байкою (ч. 1), казкою (ч. 12), зказкою (ч. 13); казку називає байкою (ч. 2), сказкою (ч. 14, 15); оповіданє мітичне — казкою (ч. 24); байку — казкою (ч. 33); анекдот — байкою (ч. 48, 49); легенду — казкою (ч. 60), зказкою (ч. 62) і т. д. Розуміє ся, що при таким стані річи не може бути жадної мови про якубудь систематику записаних материялів. А шкода, бо через те вартість збірки зменьшує ся значно. На теж заведений лад у світі, щоби його перестерігати і користувати ся ним у всяких справах. Жадна мішанина не причинює ся до ясности річи, лиш до її затемнення — тим більш коли приходить вона в науці. Та не диво ще, що д. Рокосовська не вміє народних оповідань усистемізувати; але треба справді, і то дуже дивувати ся, що ре-

дакція „Материялів“ в краківській академії пускає таку збірку в світ і то без ніякої замітки, без ніякого пояснення. Можна-б сперечати ся з редакцією, колиб вона прихилила ся до систематики, що тепер вже невідповідна; можнаб сперечати ся, чи якесь оповідане справедливо зачислене до якоїсь групи — але так друкувати, як хтось щось пришло, в науковому видавництві такої не годить ся.

Подібне треба сказати також що до мови оповідань. Д. Рокосовска не знає мабуть на стілько українсько-руської мови, щоби записувати оповідання без похибок. Тому їх дуже багато в текстах. Всіх не буду тут виписувати, але для прикладу наведу тут деякі слова, записані по моїй думці хибно, з кількох початкових карток. Читаю отже там таке: *zynka* 15¹⁾, *poszow*, *pokazyte* 15 — але *chodite* 17, *zaryżsia* (imperat.), *operyś*, *operywsia* (опірів ся), *operywsia*, але *wertajicsa* і *utiszajecia* (якжеж властиво повинно бути: ся, ця, ца?), *nieho* 36, *jeho* і *joho*, *zakinuw*, *stawlajet* (тверде закінчене), але *budyt'* (мягке), *nom. pl. kistoczki* (побіч: *kostoczki*), *perohi*, *wowki*, 15, *dorohi* (дороги), 22, *gen. pl. 18*, *wolyw* (волів), *doktoryw*, 35, *nuch* (uir) і на *nich* (на них) 33, *kit*, *kiń* — але *poszow* і *byb* (біб), *tyk* (тик), *ryk* (пик) 36, *wyz* (віз) 36, *pyr* (пиі) 39, *cyhane* і *cyhany*, *nom. sing.: bahaty* 21, *myły* 21, *cholodny* 21, — але: *czudnyj* 34, *choroszyj* 34, *trejtij* 37, *taki obodranyj* 39, *podorożnij* 51, *ladaszczyj* 63, *druhij* 63, *woronyj* 69, *taki*, *lychi*, *powny*, *babinoj doczki* 16, *kurynoј nożci*, *so-bolowoј szubi*, *nom. pl.: ubohiji*, *bahaty* 36, *najkraszczy* 34, *newelyczki* 34, *abl. sing. swytynoј* 37, але *fosoju* 37, *karali*, *pryjeżdzaје*, *ciho* 19 — але *cieje* 19, *idty* 21, *wkanci*, *druhie* 24, *lewo* 34; *mistie obmediane* 34, *ostowbeniń* 35, *dohtor* 35 і *pryhod'te* 76, але *zachoworyła* 91, *chosti* 45 (се польська слабість не робити строгої ріжницї між співзвукми г і х); *sońcié* 35, *pohłochły* 38, *detyna* 40, *nykczо* (?) 38 (нам. нічо), *poszła* і *piszła* 40, *hroszėj* і *hroszy* (*gen. pl.*) 45, *ladaszczо* 16, *odiéhana* 17 і *odiahana* 25 (нам. одягнене), *złoj duch* (злий), *lenuwa* 18, *szczytaje*, *dobryje lude* 19, *nanósiana* (наношена) 19, *wydiwujut'* (?), *nareczony* 21, *dużo* 21 (дуже), *gospodynjeju* 22 і *hospodynju* 23, *podwiare* (подвіре) 2; *jedon* 23 і *jedin* 83, *smiechu* 43, *kamienna* 45, *siadaje* 45, *bida*, але *biedý* 50, *zawsichda* 51, *warotia* (ворота) 52, *cieji chaty*, *sieji poczy* 53, *porożkom* 57 (порошком), *draniје* (?), *prykazywaw* 65, *orychi* (орихи) 75, *do domu* (дому) і т. д. З деяких виразів можнаб додумувати ся, що місцевість, де д. Рокосовска записувала оповідання, лежить на границі двох говорів, що стикають ся, зтирають ся з собою, а в наслідок того такі неконсеквенції в текстах

¹⁾ Число при слові означає сторону.

(колиб так справді було, то се треба було д. Рокосовській конечно пояснити). З інших знов признак показує ся, що д. Рокосовска лишень але записувала. Щож тепер подібнійше до правди? На мою думку — друге.

Дуже багато находить ся в тексті і стилістичних похибок. Що пр. значить таке реченє: *Wýjchaly oný na pole, wsi dywłatsia i lycara korola zabyw swohó protýwnyka* (ст. 40). Або: *Ne idy sieju doróhoju, zawernýś, smert' tobi bude, tut łogówiszczе zmijá, z duru piszły, ne umijem czytaty i t. d.* (ст. 44).

Аби показати також, яка у д. Рокосовскої примітивна ще інтерпункция, наведу одно лишень (їх на кожній картці найшов би!) реченє, але клясичне. На ст. 77 читаю: *Po weczery zdumaw czołowik, szczo nemà zapàrenoj połowy dla swyněj, wziaw win ceber z pomýjamy, jaki je najbrudnijszy, rozmiszàw haràczoju wodoju, nese do sołomnianyka, žynka zamiśto prosyt', szczo onà samà wrańci zaparyt', nechaj ostawyt', wyn swarytsia na jeju, a oboie śmijut'sia i chluś pomyji w połowu, cyhan buw na wersi, szczej bez swyty, dobre jomù dostałoś, no i tamtyji w noczy jak gospodar zasnuw, wylizły zapęczkany i smerdiaczy jak swyni.*

На одну річ звернула увагу д. Рокосовска, на котру наші етнографи не зважали звичайно: на акцент. Се можна би її й почислити за заслугу; колижбо знов тут виникає так много і то поважних сумнівів, що трудно вірити, чи вона вірно передала акцент. Я знов наведу для приміру кільканацять — не всі — слів з такими акцентами, в які трудно повірити, чи вони справді існують так як подані, чи вони вийшли такі через друкарські похибки, чи через злий запис. Читаю так: *dokuczyló, kówala 24, buławú 24, tiahné 35, wojnú 39, welosiá 39, róказује 40, sytá 40, wyjszów 40, nejú 40, napástuje 41, z popelóm 41, małó 42, parobók 42 (але і párobok 42), zdrowým 43, polé 43, czeréz 43, chustynój 44, korolówná 44, posłucháw 46, durnoho 46, roditeléj 46, nawarylá 50, zahladaló 53, zaberemeniły 54, wyskoczýw 56, słýwki 56, pijaný 57, schopyły 57, wytesnúw 59, wtaszczylá 77 і т. д.*

Між примітками подано два поясненя цілком неправдиві. *Parýstoho woła* — пояснено там „на ról biały“, себто перістий. Тимчасом у нас існують обидва слова: і перістий і паристий. Перше значить: білий по середині (від, корова), друге значить: відповідний в парі; то паристі воли — значить: вони однакої величини, однаково тучні, однаково сильні (бодай в приближеню) і т. д. Дальше пояснює д. Рокосовска слово „приспа“ так: *Niby ławka z ziemi wokoło chaty, dla sierła dają*. Що приспа подібна до лавки — про те можна лишень о стідько говорити, що на приспу: сїдають так як на лавку; більше

подібності між тим нема. Щобиж приспу давали для побільшеня тепла хати, то зовсім хибний погляд, бо вона не дає жадного тепла і не може давати. Вона служить по части для оздобы, почасти для выгоды, щоби в вільний час літньою порою сісти на ню, та балакати чи то зі своїми, чи сусідами.

Два оповіданя подала д. Рок. в польській мові, хоть можна догадувати ся, що їх переказано її по українськи. Чому вона так зробила — не каже.

Є звичай, що над оповіданями дає ся наголовок по найбільшій части такій, що вказував би на зміст оповіданя. Д. Рокосовска не зробила того; вона в наголовки подавала свої славні терміни „байки, казки, зкавки“. Так само не подала вона осіб, від котрих записувала. Лише на початку оповідань, в коротенькім вступі каже, що записувала від „*niańki i dziewcząt pokojowych*“ і „*wszystkie bajki są spisane z opowiadania sług*“. Чи тоті слуги були однакож з того села, що й д. Рокосовска, чи з иньшого, чи з одного — чи з більше, чи всі вони належали до української нації, чи ні, чи письменні вони чи неписьменні, чи здавна служили по дворах, чи лишень у неї — про те нічого не згадує. А се дуже важні річи для відомости етнографів, коли записує ся від слуг, бо з них можна не одно вивести що до генетичности оповідань. Сей брак пояснень отже належить зачислити також до хиб збірки.

Про самі оповіданя не багато прийде ся сказати. Їх всіх 89. Нових нема майже жадних між ними; всі вони знані вже з иньших збірників. Різниця між ними й иньшими подібними така, що коли иньші являють ся нераз дуже обширними, то у д. Рокосовскої в сі оповіданя незвичайно короткі, много мотивів в них не стрічаємо таких як в иньших подібних, а надто показують ся вони неначе витягом своїх первозорів. Походить то звідси, що д. Рокосовска записувала оповіданя не від оповідачів, яких можна би назвати спеціалістами в оповіданях, а яких не в кожному селі можна й подибати, але від слуг, що оповідали лишень те з почутих колись оповідань, що найбільше вбило ся їм в память. Звідси характер оповідань, звідси їх стиль не дуже красний, звідси багато неясности. Коли зауважимо ще, що оповіданя зовсім неусистематизовані, що при них не подано жадних паралель, навіть з українських збірників, що вже конечно треба було зробити, то й скажемо тоді, що збірка д. Рокосовскої не має великої вартости. Що найбільше можна цінити ту її добру волю, її працю, яку всеж положила пишучи, але більш нічого. Коли в будучности зверне д. Рокосовска увагу на виказані оту хибі її збірки, то може бутя, що при дальших публікаціях зібраних нею матеріалів прийде ся і мені змінити гадку про ню. На закінченє-ж скажу, що дилетантизм навіть в етнографії не поплачує.

4. Zwyczajе і поjęcia prawne ludu nadrabskiego, skreślił Jan Świątek, ст. 114—379. Се величезна праця д. Сьвентка про правні звичаї селян над рікою Рабою. Такої праці, о скільки мені відомо, не мали Поляки в своїй етнографічній літературі до тепер. Зібрати тільки матеріялу, зауважити такі річи, що видають ся дрібницями, а через те й усувають ся з під обсервації необізаного з предметом чоловіка, заглибити ся у всі майже закутки народнього життя — коли так можна виразити ся — се справді потребує багато заходів, часу, витревалости і праці. Тож заслуга д. Сьвентка в тім вигляді справді дуже значна.

Аби познайомити з працею д. Сьвентка тих, що не мали нагоди її читати, подам наголовки поодиноких її розділів. Вони зможуть послужити також звірцем комусь, що схотів би забрати ся у нас до подібної праці. Перша часть сеї праці надрукована в I. томі „Materiałów antrop. arch. i etn.“, від ст. 266—362. Поодинокі розділи такі: Вступні відомости. I. Родина. 1. Понятя родини і роду. 2. Родинні відносини в пожитю. 3. Відносини між родичами і дітьми. 4. Подруже. 5. Остання воля і тестамент. 6. Спадкові звичаї. 7. Опіка.

Друга часть праці надрукована в обговорюванім томі; ось які в ній розділи: II. Суспільність. 1. Роди. 2. Станові рјжницї. 3. Служба. 4. Найми. 5. Спїлки і спільні роботи. 6. Приватне життя. а) Понятє власности і посїдана. б) Понятє рухомого і нерухомого майна. в) Ліси, пасовиска, вільність випасу. г) Зарїнки, береги, намуловища. д) Добичі з рік і звїрів. е) Викопалини. ж) Знаходи і зналізне. з) Даровизни. і) Замїни. к) Купно і продаж. л) Сусїдські відносини. м) Служебности. н) Умови. о) Порука і позичка. п) Посесія (винайм — особливо землі). р) Переховок. с) Уповажнення. 7. Публичне життя. а) Державна власть, автономічні власти, змаганя народу, вибори, громадські власти, громадська господарка. б) Духовна власть. в) Сїльські школи. Учитель. г) Сьвіцькі товариства. д) Релїгійні брацтва. е) Народи. ж) Вїйна. III. Переступства. 1. Понятя переступства взагалї. 2. Переступства проти релїгїї. 3. Переступства проти чести і слави ближїх. 4. Піянство і заколот публичного спокою. 5. Убийства; ушкодження здоровя. а) Убийства і калїцтва. б) Дїтевбийство. в) Розбїйництво. г) Самовбийство. 6. Переступства проти чистоти обичаїв. 7. Переступства проти власности і визиск. а) Злодії і злодійства. б) Обманство. в) Підпал. г) Здирство. д) Грабежі. е) Недозволене ліченє. ж) Жебри. IV. Процес. 1. Процес. 2. Судї, суди. 3. Карне поступованє. а) Оцінка переступств. б) Винахїд переступників. в) Добровільні угоди. г) Засуд. д) Вязниця. е) Карне поступованє громадського суду. 4. Цивільне поступованя. а) Роз'ємчі суди. б) Громадські суди.

Коли-б приходило ся на підставі праці д. Сьвентка подати характеристику надрабських селян, то вона вийшла би в приближеню так: Селяне надрабські тихі, не люблять волочити ся по судах і процесувати ся без потреби, не люблять пити. Вони працьовиті, але пересякнені таким сильним клерикалізмом, що часто впадає в аскетизм. Коли дають своїх синів до школи, то з них не може нічо бути, лиш піп: „Ksiedzu nalépij: piniedzy má duza, zbawienie wiecne służący Bogu má zapewnione i za ojców sie pomodli i niebo im wyjedná; wszystko co inne, to docesne: nie wártá là tego dzieci do skól posyłać (щоби були не-попами) i na nie tyla piniedzy wydawać“. Колиж трафить ся, що син піде такої не на попа проти волі батьків, тоді зовуть його „zbijákem, nic dobrego, beleco, bo osukál ojca i matke“. Наслідком пересякнення римським клерикалізмом дивлять ся вони на иньші віри вельми нетолерантно і глумливо. Сьвідчать про те пр. такі глумливі краковяки:

- 1) Na krakoskim zámku bili sie tam bogi,
Nas Poniezus niemieckiemu powybijał nogi.
- 2) Zydoski Poniezus malučki, nieduzy,
Siedzi na przypiecku, fajecke se kurzy.

Та не вважаючи на клерикалізм, що вкорівив ся так сильно наслідком малої просьвіти селян, станова ненависть розвинена там незвичайно. Тою ненавистю треба знов пояснити велике заінтересованє до політичного житя, яке проявило ся остатніми часами. Селяне зрозуміли, що коли самі не зарадять своїй недоли то ніхто їм не допоможе. Тому розвинули і розвивають агітацію, щоби в законодатних тілах, та повітових радах мати своїх заступників. Від них сподіють ся поліпшеня своєї долі. Поліпшенє наступить, коли можна виконати таку програму: 1) Коли всі стани будуть поносити публичні тягарі в відповідній мірі до доходів, які мають; 2) коли ріки і потоки будуть урегульовані; 3) коли в розкладі коштів будови і удержання доріг буде мірою стопа податкова, а мита знесе ся; 4) коли устави обезпечуть дрібний промисл супроти великих, фабричних підприємств, а від домашнього промислу не буде оплачувати ся податок; 5) коли всякі потреби для війська і публичних закладів будуть залагоджувати безпосередно краві католики, а до одержаня публичного підприємства будуть мати першенство селяне; 6) коли край улєкшить селянам довільне набуване ґрунтів при парцеляції більших посіlostей, виставлених на продаж, а запобіжить визискови спекулянтів; 7) коли нарід буде мати запевнений догідний кредит; 8) коли кождий буде мати волю полювати на своїй землі і ловити риби по ріках; 9) коли урядові і автономічні власти будуть ста-

рати ся, щоби зарібники і взагалі бідні люде могли кожного часу і кожної пори мати відповідні зарібки; 10) коли нотарияти будуть знесені, умірковані такси за адвокатські чинности будуть означені уставою, судівництво в спірних і неспірних справах упрощене і вимір справедливости вільний від теперішніх тяжких оплат; 11) коли обшари двірські будуть получені з громадами; 12) коли війтам буде признана винагорода з державного скарбу за справоване уряду; 13) коли буде обовязувати загальне, краєве обезпечене від огню і обезпечене інвентаря; 14) коли сіль буде дешевша, а сировицю будуть діставати селяне безплатно; 15) коли в державних лісах будуть мати селяне вільність збирань галузей, сухого листа, трави і иньших продуктів, що для уряду не дають хісна, а дерево на будівлю зможуть набувати по низших цінах; 16) коли лихварство буде знищене, а проти жидівського визиску вийде остра устава; 17) коли ревізори худоби будуть усунені. Програма отся вказує на практичність надрабських селян. Про деякі з отсих постулятів була вже бесіда в сойні останніми часами.

Що до виконання праці, то треба признати, що воно добре. Особливо-ж поділ простий, але ясний, так що можна з нього виробити собі докладний образ праці і значно улекшити перегляд. Оден лишень закид можна зробити авторови: в працю повтручував він декуди свої погляди, та подає їх за погляди селян. Вправді небогато їх, однакож ліпше було від них авторови зовсім повздержати ся, бо через те можна би когось впровадити в помилку.

В. Гнатюк.

Труды Подольскаго Епархіального Историко-статистическаго Комитета, вип. 8-й, Камінець Под., 1897, ст. II+497.

Подільський комітет, видаючи „в память скінченого в 1895 р. столітя заснованя Подільської епархії та сполученя подільських уніятів з православною дерквою“ 8-ий т. своїх „Трудів“, має на меті, очевидно, пошановати столітній ювілей заснованя Подільської епархії зібранем ріжних статей і памяток що до житя Подільської епархії в минулому столітї, особливо в епоху сполученя уніятів і заснованя Подільської епархії.

По змісту 8-й т. ділить ся на 8 відділів: 1) Подільські архиєпископи (1795—1895, ст. 1—160), 2) Засноване вікаріятства і вікарні єпископи в Под. еп. (161—196), 3) Релігійне житє в Подільщині в кінці минулого столітя перед сполученєм з Росією (197—221), 4) Проба переробити управу православної церкви в давній Польщі, перед сполученєм полуднево-західних областей з Росією в 1793 і заснованем тут православних епархій (222—241), 5) Короткий нарис сполученя подільських уніятів (247—278), 6) Діячі сполученя подільських уніятів